

DİNLER TARİHİ ARAŞTIRMALARI-V

**DİNLER TARİHÇİLERİ GÖZÜYLE
TÜRKİYE'DE MİSYONERLİK**

TÜRKİYE DİNLER TARİHİ DERNEĞİ YAYINLARI

TÜRKİYE DİNLER TARİHİ DERNEĞİ

Yayın No: 5

ISBN: 975 - 94505 - 5 - 0

**Bütün Yayın Hakları Türkiye Dinler Tarihi Derneği'ne Aittir.
Birinci Baskı: Kasım 2005, 700 adet**

KONYA VE ÇEVRESİNDE MİSYONERLİK

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ARAS*

Türkiye'nin en geniş arazisine sahip Konya'nın yerleşim yeri olarak tarihsel geçmişi M.Ö. 2500'lere varmaktadır. Frigya, Lydia ve Pers hakimiyetleri sonrası İskender ve Roma yönetimlerinde Konya büyük gelişim göstermiş, şehir, saldırılardan korunmak için surlarla çevrilmiştir. Romalılar döneminde İkonyum denen şehrin asıl önemi Ege, İç Anadolu, Akdeniz ve dinlerin beşiği diyebileceğimiz Önasya arasında kavşakta bulunmasından kaynaklanmaktadır.¹

Hz. İsa'dan sonra Hıristiyanlığın yayılması için yola çıkan Barnabas ve Pavlus'un yapmış oldukları seyahatlerde Konya, geçmiş kültürel önemine binaen uğranan yerler arasındadır. Bu hususa Resullerin İşleri 14 ncü bapta değinilmekte, Konya'dan Likaonya olarak söz edilmektedir.²

Romalılarda ordugâhlık, Selçuklular döneminde başkent ve medreseleriyle bir eğitim yuvası, Osmanlılar döneminde ise bir şehzade şehri olan Konya hemen her dönem, Putperestin Yahudi ile, Yahudi'nin Hıristiyan'la, Hıristiyan'ın Müslüman'la bir arada yaşadığı, bir çok kültür ve medeniyetin kaynaştığı, sinagogu, kilisesi ve camileriyle kültür şehri olma özelliğini bugün de sürdürmektedir.

İfade etmek istediğim husus, Konya'da Hıristiyanların ve kiliselerin varlığı yeni değildir. Merkez Selçuklu ilçesi sınırlarındaki Sille denen yarisında Osmanlı topraklarındaki kilise, okul ve hastane açma ile başladıkları hızlı bölgede bulunan kilise ve manastırlarla buradaki Hıristiyanlarla Müslüman halkın ilişkileri 13. yüzyılın örnek şahsiyeti Mevlâna Celalettin'in Mesnevi'sine kadar girmiştir.³

Katolik Kilisesi'nin 19. yüzyılın ikinci misyonerlik faaliyetlerine Konya'da da rastlıyoruz. Konya Hıristiyan mahallesinde Péres Assomptionniste mektebi 1893 yılında, Péres Godens tarafından Rum mahallesinde Oblates de l'Assomption mektebi yine aynı yıl kurulmuştur.⁴ Aynı tarihlerde Konya'ya demiryolu yapımı için gelen Fransız işçiler için küçük bir hastane ve kilise açılmış, kısa ömürlü bir Fransızca gazete de çıkarılmıştır. Bugün şehir merkezindeki Konya Saint Paul Kilisesi halen Vatikan Katolik Kilisesine bağlı faal bir kilisedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında da Konya'da Hıristiyan cemaat vardır. I. Dünya Savaşı yıllarında Kayseri ve Konya'da yapılan toplantılarda yerli Hıristiyan halk Anadolu'da Türk-Hıristiyanların birliğinin oluşturulması için çalışmış, bugünkü Türk

* Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Öğretim Üyesi.

¹ Konyalı İbrahim Hakkı, Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi, Konya-1964, s.271-78; Baykara Tuncer, Türkiye Selçukluları Zamanında Konya, Ankara-1985, s.31-69.; Bayrak M. Orhan, Türkiye Tarihi Yerler Kılavuzu, İstanbul-1994, s.437.

² Kitab-ı Mukaddes, Resullerin İşleri: 14. Bap.

³ Atasâğun Galip, Mevlânâ Celâleddin Rûmî ve Mesnevi'de Bahsedilen Dinler, Konya-2001, s.112-124. Altıntaş Ramazan, Unutulan Bir İnanç Merkezi: Sille, Uluslararası Türk Dünyası İnanç Merkezleri Kongresi Bildirileri, Ankara-2004, s.87.

⁴ Mutlu Şamil, Osmanlı Devletinde Misyoner Okulları, İstanbul-2004, s. 188, 220.

Ortodoks Patrikliği'nin temelleri o zaman atılmıştır.⁵ Fakat nüfus mübadelesi sonrası birçok Anadolu şehri gibi Konya'da da Hıristiyan kalmamış, göç etmişlerdir.

Son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi Türkiye üzerinde misyonerlerin, halkı Hıristiyanlaştırmak için gösterdikleri faaliyetlerde ciddi artışların olduğu bilinen bir gerçektir. Özellikle misyoner teşkilatların Protestan kiliselerce desteklenen kollarının misyonerlik faaliyetleri arasında ev kiliseleri büyük yer tutmaktadır.⁶

Ev kiliselerine aslında ibadethaneden ziyade kilise kelimesine yüklenen ikinci anlamı vermek, " ev toplulukları/ cemaati" demek belki daha doğrudur. Zira kanunlarımız belirli yerler dışında toplu ibadet yapılmasını yasaklamaktadır. Bu tür evlerde genelde bir araya gelinmekte ve cemaat dışından kişiler de buralara getirilmekte, zararlı faaliyetler olmadığı, sıcak bir sohbet ortamı olduğu imajı verilmektedir. Bazı gazete haberlerinde ve kesin/ doğru diyemeyeceğimiz, sağlam olmayan kaynaklarda Konya'da ev kiliselerinin olduğu, bunların sayısının 3,5, 40 gibi farklı şekillerde yazıldığına şahit olduk. Fakat araştırmamız esnasında, güvenlik güçleriyle yaptığımız görüşmelerde bu rakamların doğru olmadığını gördük.

Cumhuriyetimizin, millî birlik ve beraberliğimizin devamı düşüncesine sahip halkımız, yakın zamanda yaşadığımız bölücü faaliyetlerin acı bir sonucu olarak zaman zaman Konya kilisesinde misyonerlik faaliyeti yapıldığını söylemekte; iş için Konya'ya gelen Hıristiyanların yine aynı faaliyetlerde bulunduğunu ifade etmektedirler. Oysa Konya Saint Paul Kilisesinde (kendileriyle zaman zaman görüştüğümüz) devamlı kalan iki rahibe olup, bunlar günlerini ibadetle geçirmekte, Kiliseye gelen kişilere kilise hakkında bilgi vermekte, gelen turist kafileleri olunca bir rahiple ayin yapılmaktadır.

Bilindiği gibi misyonerler toplumsal faaliyetleri, olayları ve ortamı iyi değerlendirerek fırsattan istifade diyebileceğimiz çalışmalarını her zaman gerçekleştirmişlerdir. Belki de Sakarya depremi bunun en çarpıcı örneğidir. Bir kültür şehri olan Konya'mızda da Aralık ayı her yıl Mevlâna Kültür Etkinlikleri'nin yoğun olduğu, panel, sempozyum, konferansların yapıldığı, dergi ve broşürlerin çokça basılıp dağıtıldığı aydır. Bizzat müşahede ettiğimiz bir olay; geçtiğimiz yıl Şeb-i Arus törenleri esnasında bir otobüs Kore kökenli Hıristiyan, Konya'ya gelmiş, merkez cadde ve sokaklarda, ev ve dükkânlara girerek İncil ve yanında, Türk-İslâm kültüründe önemli yeri olan, nazar durdurmuştu. Yine iki gencin aldıkları bir miktar para karşılığı sanayi kesiminde bazı dükkânlarda İncil dağıttıkları ve sonradan bağlantı kurmak için adres tespit ettikleri aldığımız duyumlar arasındadır.

Bunun yanında üniversite öğrencileri arasında özellikle internet aracılığıyla misyonerlerin hazırladıkları kitap ve broşürler yanında filmler ve İnciller istenmektedir. Antakya, İzmir ve İstanbul kiliselerinde görevli din adamları da zaman zaman Konya'ya gelmekte ve yine öğrencilere konferans vermektedirler.

Konya'ya son yıllarda Yeni Zelanda ve A.B.D. kökenli bir çok kişinin farklı kimlik altında geldikleri, ev kiraladıkları, dil kurslarında görev yaptıkları, zirai faaliyetlerde bulunmak için bahçe aldıkları, meyve yetiştirdikleri, zirai aletlerin

⁵ Cihangir Erol, Papa Eftim'in Muhtıraları ve Bağımsız Türk Ortodoks Patrikhanesi, İstanbul-1996, s. X-XI.; Şahin Süreyya, Fener Patrikhânesi ve Türkiye, İstanbul-1980, s.185 v.d.

⁶ Çınar İlker, Şifre Çözüldü, Ozan Yayıncılık, İstanbul-2005. s.90-92.

pazarlamasını yaptıkları bilinmektedir. Türkiye’de misyonerlik yapan diğer şehirlerdeki bazı kişilerin Konya’ya geldiklerinde bunlarla görüştiklerini de duyuyoruz. Hıristiyanlar ve din görevlilerinden bazılarıyla yaptığım ikili görüşmelerimde de hemen hepsinin Konya’yı ziyaret etmiş olduğuna ve birkaç gün kaldığına şahit oldum.

Gerek üniversite çevresinde yaptığım araştırmalarda, gerekse mahalle ve apartmanları en iyi tanıyan kişiler olarak mahalle muhtarlarıyla yaptığım görüşmelerde biraz önce ifade ettiğim gibi Hıristiyanlara ve iş için Konya’ya yerleşen Gayr-i Müslimlere rastlıyoruz. Fakat 2000 yılı önceki kavşak özelliğini kaybetmeyen Konya’da başta Nevşehir, Ürgüp, İstanbul, Antalya, olmak üzere bazı vilayetlerdeki aktif hareketlilik görülmemekte, belki ileriye yönelik bunun alt yapısı hazırlığı çalışmalarına rastlamaktayız.

Aslında bugün artık 1815 yılındaki gibi Anadolu’da matbaa kurarak, İncil veya bazı mektupların, broşürlerin basımı ile de ciddi boyutlu uğraşılmamaktadır. İfade edilmek istenen her şey, toplumun ister istemez içine girdiği internet siteleri aracılığı ile söylenmekte, meraklısının merakını gidereceği, kendi bilgisayarına indirebileceği tüm dosyalar hazır tutulmaktadır.⁷ Haftalık vaazlar ve kilise korolarının ilahileri artık eskisi gibi yaygın şekilde kasetlerle dağıtılmamakta, internet sitelerinde bulunmaktadır. Kişileri Hıristiyanlaştırma amaçlı veya etnik ve kültürel ayrımcılığa yönelik filmler yine bu sitelerden isteyenlere bedava gönderilmektedir.

Misyonerlerin Osmanlı Devletinin yıkılışında aktif rol aldıkları yaşadığımız acı bir gerçektir. Aynı gayretlerini Cumhuriyetin ilk yıllarında da sürdürmüşler, bugün de sürdürmektedirler. Türkiye Cumhuriyetinin yanında olan, devlete karşı bölücü ve yıkıcı faaliyette bulunmayan, gençleri birer av malzemesi olarak görmeyen, hangi inançtan olursa olsun bu tür kişiler için her zaman Türk misafirperverliğinin bir örneği olarak kapılarımız açıktır. Bugün artık yasaklar yarar sağlamamakta, tam aksine insanda merakı da artırmaktadır. Bu yıpratıcı, bölücü, kültürel dejenerasyona sebep olacak yayınlara ve faaliyetlere karşı devlet ve sivil toplum kuruluşları olarak birlikte çalışmamız gerekmektedir.

---

⁷ Aras, Ahmet. “İnternet Sitelerindeki Misyonerlik Faaliyetlerinin Yeni Boyutu”, 15-17 Nisan 2005’te Çanakkale’de gerçekleştirilen “Türk Dünyasında Misyonerlik Sempozyumu” nda sunulan tebliğ.